

'Kijk eens om je heen' addendum 2.0 Medische Handelingen en medicijngebruik

A. Sluiter, directeur bestuurder Essentius
Mei 2016

Voorwoord

Leerkrachten worden op school regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet. Ook krijgen we steeds vaker het verzoek van ouders(s)/verzorger(s)¹ om hun kind(eren) de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen.

Een enkele keer wordt medisch handelen van leraren gevraagd zoals het geven van sondevoeding of het geven van een injectie. Dit zijn handelingen die vallen onder de wet BIG. Het toedienen van een zetpil (suppositorium) valt niet onder deze handelingen. De schoolleiding aanvaardt met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden. Leraren begeven zich dan op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd zijn.

Met het oog op de gezondheid van het kind is het van groot belang dat zij in dergelijke situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken. Leraren en schoolleiding realiseren zich dat, wanneer zij fouten maken of zich vergissen zij voor medische handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden.

In dit protocol wordt duidelijk hoe er op onze scholen omgegaan wordt met medische handelingen.

Inhoudsopgave

1. Soorten medische handelingen op school
2. Medicijnverstrekking en medisch handelen
3. Het kind wordt ziek op school
4. Het verstrekken van medicijnen op verzoek
5. Het opbergen van medicijnen op school
6. Het verrichten van medische handelingen

Bijlagen

1. Toestemmingsformulier voor: het kind wordt ziek op school
2. Toestemmingsformulier voor: het verstrekken van medicijnen op verzoek
3. Toestemmingsformulier voor: uitvoeren van medische handelingen
4. Bekwaamheidsverklaring
5. Richtlijnen: hoe te handelen bij een calamiteit

¹ Voor de leesbaarheid spreken we over ouders wanneer wij ouder(s)/verzorger(s) bedoelen.

documentnaam	Beleidsplan 'Medische handelingen'	datum akkoord GMR	11-5-2016
domein	Personeel	datum	23-5-2016
status	Definitief	pagina	1 van 9

1. Soorten medische handelingen op school

1: Handelingen waarvoor de wet BIG niet geldt.

Bijvoorbeeld het geven van medicijnen, dat kan zijn het geven van een 'paracetamolletje' of andere medicijnen bijvoorbeeld een zetpil bij een epilepsieaanval, het behandelen van een insectenbeet met bijvoorbeeld Azaron etc.

2: Handelingen waarvoor de wet BIG wel geldt².

Bijvoorbeeld het geven van injecties en het toedienen van sondevoeding. Deze mogen slechts worden uitgevoerd door artsen en verpleegkundigen. Delegeren van het verrichten van deze handeling aan leerkrachten moet met zorgvuldigheid worden omgeven.

Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van leraren gevraagd, zoals genoemd bij punt 2. Leraren begeven zich dan op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd zijn. Met het oog op de gezondheid van kinderen is het van groot belang dat we in dergelijke situaties zorgvuldig handelen. Voor deze handeling is het op onze vereist dat er een verklaring van bekwaamheid is ingevuld door de arts van de leerling. De arts toont daarmee aan dat hij of zij de leerkracht bekwaam acht en ondersteunt dit met de bekwaamheidsverklaring.

De schoolleiding bepaalt of hij of zij medewerking verleent aan het geven van medicijnen of het uitvoeren van een medische handeling (BIG). Voor een individuele leerkracht geldt dat hij of zij mag weigeren de handeling uit te voeren wanneer hij of zij zich niet bekwaam acht.

De wet BIG is niet van toepassing indien er sprake is van een noodsituatie. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen. Dit geldt ook in het geval van het toedienen van een EpiPen tijdens een allergische reactie met de dood als gevolg. De ouders van een leerling vragen ons om te handelen en dit zullen de leerkrachten dan ook zo goed mogelijk doen.

2. Wat te doen als een kind ziek wordt op school.

Regelmatig komt een kind 's morgens 'gezond' op school en krijgt het tijdens de schooluren last van hoofd- buik- of oorpijn. Ook kan het bijvoorbeeld door een insect geprikt worden.

In zijn algemeenheid is een leraar niet deskundig om een juiste diagnose te stellen.

Onze uitgangspunten in deze situatie zijn:

- Een kind dat door een opkomende ziekte of insectensteek o.i.d. wordt gehinderd in het volgen van onderwijs, gaat zo snel mogelijk naar huis.
- De school geeft zonder overleg géén medicijnen, ook geen vrij verkrijgbare middelen als paracetamol e.d..

Acties:

- In geval van ziekte nemen we contact op met de ouders om te overleggen door wie het kind wordt opgehaald;
- In afwachting van degene die het kind komt halen zal de groepsleerkracht –voor zover zijn/haar onderwijstaken dat toelaten – het kind in de gaten blijven houden. We letten daarbij op:
 - Toename van pijn
 - Misselijkheid/braken
 - Verandering van houding (bijvoorbeeld inkrimpen)
 - Verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur)
 - Verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid)

Het is voor de school van groot belang om altijd een telefoonnummer te hebben waarop ouders (of een oppas of iemand anders) te bereiken zijn!

In geval van nood of ernstige verwonding/ziekte zal de school een huisarts of Eerste Hulp post raadplegen.

² Er is een verkort protocol 'Pinda Allergie' beschikbaar op de Liborius.

documentnaam	Beleidsplan 'Medische handelingen'	datum akkoord GMR	11-5-2016
domein	Personeel	datum	23-5-2016
status	Definitief	pagina	2 van 9

Indien een ouder of verzorger niet bereikbaar blijkt, ontstaat er voor school een problematische situatie. Het kind kan niet naar huis gestuurd worden zonder dat daar toezicht is. Ook kunnen medicijnen niet met toestemming van de ouders verstrekt worden. De leerkracht kan dan besluiten, eventueel na overleg met een collega, om zelf een eenvoudig middel te geven. Daarnaast moet hij/zij inschatten of niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden. De school raadpleegt bij twijfel altijd een arts en blijft het kind steeds goed observeren.

De ouders geven bij inschrijving toestemming tot handelen als het kind ziek wordt in. Deze zal digitaal in de leerling administratie worden gezet. (Bijlage 1)

3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan puffjes voor astma, antibiotica of zepillen bij toevallen. Soms gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Onze uitgangspunten in deze situatie zijn:

- De verantwoordelijkheid voor het toedienen van medicijnen ligt bij de ouders;
- De school geeft de leerling de vereiste gelegenheid (tijd en ruimte) om de voorgeschreven medicijnen te bewaren en in te nemen;
- De leerling kan dat bij voorkeur zelfstandig;
- De ouders verstrekken de school alle informatie die in deze situatie van belang kan zijn.

Acties:

- Ouders ondertekenen een verklaring waarin zij de leerkracht toestemming geven om de medicijnen toe te dienen.

Daarin is vastgelegd:

- Om welke medicijnen het gaat;
- Het tijdstip waarop ze moeten worden toegediend;
- De periode dat de medicijnen moeten worden toegediend;
- Op welke wijze de medicijnen moeten worden toegediend;
- De rol van de leerkracht bij het toedienen;
- De wijze van bewaren;
- De vervaldatum en de wijze van controle daarop.

Voor het vastleggen van deze met zo nodig uitgebreidere afspraken, wordt gebruik gemaakt van het formulier in bijlage 2.

Ouders geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en de leraren verwachten opdat zij op hun beurt weer precies weten wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn. Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een langere periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte/ aandoening en het daarbij behorende medicijngebruik op school. Een goed moment om te overleggen is als ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen. Ouders dragen er zorg voor dat de medicijnen worden verstrekt aan school met de juiste houdbaarheidsdatum.

We nemen de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind. De leerkrachten lezen de bijsluiters zodat zij op de hoogte zijn van eventuele bijwerkingen van het medicijn.

Mocht de situatie zich voordoen dat een kind niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn, dan wordt direct de ouder of verzorger en indien onbereikbaar: de huisarts of specialist in het ziekenhuis geraadpleegd. Bij een ernstige situatie bellen we direct het landelijk alarmnummer 112. De leerkracht heeft alle relevante gegevens bij de hand, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist van het kind, het medicijn dat is toegediend en welke reacties het kind vertoont (eventueel welke fout is gemaakt).

documentnaam	Beleidsplan 'Medische handelingen'	datum akkoord GMR	11-5-2016
domein	Personeel	datum	23-5-2016
status	Definitief	pagina	3 van 9

4. Het uitvoeren van medische handelingen

Handelingen die volgens de wet onder 'medisch handelen' vallen kunnen soms ook tijdens de schooluren noodzakelijk zijn. Te denken valt daarbij aan het geven van sondevoeding en het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten. Om deze handelingen te mogen verrichten moet de betreffende persoon een medische opleiding hebben genoten, of over een Bekwaamheidsverklaring beschikken. Deze handelingen worden dan ook doorgaans door medewerkers van de thuiszorg of ouders zelf verricht. Leerkrachten zijn niet bevoegd tot het uitvoeren van medische handelingen.

Als ouders, in hoogst uitzonderlijke gevallen, toch een beroep op de school doen om deze handelingen uit te voeren geldt de volgende procedure:

- Ouders kunnen een verzoek aan school om medische handelingen te verrichten bij de schoolleiding indienen;
- De ouders verstrekken de school alle noodzakelijke en beschikbare informatie;
- De school laat zich begeleiden en informeren door een daarvoor geschikte instantie (GGD, huisarts, etc.);
- Er wordt gekeken of er minimaal twee leerkrachten bereid zijn op basis van de wettelijke eisen (o.a. het behalen van een officiële Bekwaamheidsverklaring) mee te werken aan de daadwerkelijke uitvoering van het verzoek;
- Op basis van de verkregen informatie wordt bekeken of de school aan het verzoek van ouders kan voldoen;
- De ouders geven schriftelijk toestemming tot het toedienen van medicijnen.

Alle afspraken worden vastgelegd in een specifiek op de situatie afgestemd protocol (zie bijlage 2).

5. Wettelijke regels

De Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de Gezondheidszorg. De wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijzend personeel. Dat neemt niet weg dat in deze wet een aantal waarborgen worden gegeven voor een goede uitoefening van de beroepspraktijk aan de hand waarvan ook een aantal regels te geven zijn voor schoolbesturen en leraren als het gaat om in de wet BIG genoemde medische handelingen. Bepaalde medische handelingen - de zogenaamde voorbehouden handelingen- mogen alleen worden verricht door artsen. Anderen dan artsen kunnen deze medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet bevoegd is, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten.

Leraren vallen niet onder de wet BIG. Deze geldt alleen voor medische - en paramedische beroepen. Soms worden leraren betrokken bij de zorg rond een ziek kind en worden daarmee partners in de zorg. In zo'n geval kan het voorkomen dat leraren gevraagd wordt om een medische handeling bij een kind uit te voeren. Deze, niet alledaagse positie van de leraar moet hierbij serieus genomen worden. Daarom moet een leraar een gedegen instructie krijgen hoe hij de BIG - handeling moet uitvoeren. Het naar tevredenheid uitvoeren van deze handeling wordt schriftelijk vastgelegd in een bekwaamheidsverklaring. Op deze manier wordt een zo optimaal mogelijke zekerheid aan kind, ouders, leraar en schoolleiding gewaarborgd. Ook voor de verzekeraar van de school zal duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld. Dit betekent dat een leraar in opdracht van een arts moet handelen die hem bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van een BIG -handeling.

De schoolleiding of het schoolbestuur heeft het recht geen medewerking te geven aan het verrichten van medische handelingen (BIG), door leerkrachten op school.

6. Verantwoording

Het protocol kwam tot stand met hulp van:

- Landelijke vereniging van Artsen in Dienstverband (LAD).
- Stichting Rechtsbijstand Gezondheidszorg (SRG).
- Vereniging van Artsen (VVAA).
- Nederlandse Vereniging Jeugdgezondheidszorg (NVJG).
- Inspectie Jeugdgezondheidszorg (inspectie JGZ).
- Diverse overleggen in het onderwijsveld.

Geraadpleegde literatuur: Diverse protocollen, o.a. protocol Groningen en dossiers Gezondheidsrecht, uitgave 'De Wet BIG'.

documentnaam	Beleidsplan 'Medische handelingen'	datum akkoord GMR	11-5-2016
domein	Personeel	datum	23-5-2016
status	Definitief	pagina	4 van 9

Bijlage 1

Verklaring: Toestemming tot handelwijze voor als het kind ziek wordt op school.

Het kan voorkomen dat uw kind tijdens het verblijf op school ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt gestoken etc. In zo'n geval zal de school altijd contact opnemen met de ouders, verzorgers of met een andere, door hen aangewezen, personen. Een enkele keer komt het voor dat deze niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet zal de leraar een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is met een 'eenvoudige' pijnstiller of dat een arts geconsulteerd moet worden.

Als u met bovenstaande akkoord bent, wilt u dan dit formulier invullen.

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

naam leerling:
 geboortedatum:
 adres:
 postcode en plaats:
 naam ouder(s)/verzorger(s):
 telefoon thuis:
 telefoon werk:
 naam huisarts:
 telefoon:

Te waarschuwen persoon, indien ouder(s)/verzorger(s) niet te bereiken zijn:

naam:
 telefoon thuis:
 telefoon werk:

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

naam leerling :
 geboortedatum :
 • MEDICIJNEN: naam:
 • ONTSMETTINGSMIDDELEN: naam:
 • SMEERSEL TJES tegen bijvoorbeeld insectenbeten: naam:
 • PLEISTERS: naam:
 • OVERIG: naam:

Ruimte voor zaken die hierboven niet genoemd zijn:

.....

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de directie van de school?
 Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Ondergetekende

naam:
 ouder/verzorger van:
 plaats:
 datum:

handtekening:

documentnaam	Beleidsplan 'Medische handelingen'	datum akkoord GMR	11-5-2016
domein	Personeel	datum	23-5-2016
status	Definitief	pagina	5 van 9

Bijlage 2
Verklaring: Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

naam leerling:
 geboortedatum:
 adres:
 postcode en plaats:
 naam ouder(s)/verzorger(s):
 telefoon thuis:
 telefoon werk:
 naam huisarts:
 telefoon:
 naam specialist:
 telefoon:

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande:

.....

Naam van het medicijn:

.....

Medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

..... uur / uur / uur / uur

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

.....

Dosering van het medicijn:

.....

Wijze van toediening:

.....

Wijze van bewaren:

.....

Controle op vervaldatum door: (ouder)

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q. de hieronder genoemde leraar die daarvoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

naam ouder(s)/verzorger(s):

plaats:

datum:

handtekening:

Instructie voor medicijntoediening:

Er is instructie gegeven over het toedienen van de medicijnen op (datum)

.....

Door

naam:

functie:

naam instelling:

Aan

naam:

functie:

naam en plaats school:

documentnaam	Beleidsplan 'Medische handelingen'	datum akkoord GMR	11-5-2016
domein	Personeel	datum	23-5-2016
status	Definitief	pagina	6 van 9

Bijlage 3
Verklaring: Toestemming tot het uitvoeren van voorbehouden medische handelingen (BIG)

Ondergetekende geeft toestemming voor uitvoering van de zogenoemde 'medische voorbehouden handeling' op school bij:

naam leerling:
 geboortedatum:
 adres:
 postcode en plaats:
 naam ouder(s)/verzorger(s):
 telefoon thuis:
 telefoon werk:
 naam huisarts:
 telefoon:
 naam specialist:
 telefoon:
 naam medisch contactpersoon:
 telefoon:

Beschrijving van de ziekte waarvoor de 'medische handeling' op school bij de leerling nodig is:

Omschrijving van de uit te voeren 'medische handeling':

De 'medische handeling' moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijden:
 uur / uur / uur /uur

De 'medische handeling' mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie:

Manier waarop de 'medische handeling' moet worden uitgevoerd:

Eventuele extra opmerkingen:

Bekwaamheidsverklaring aanwezig (omcirkelen hetgeen van toepassing is): ja / nee

Instructie van de 'medische handeling' + controle op de juiste uitvoering is gegeven op (datum)

Door
 naam:
 functie:
 naam instelling:

Aan
 naam:
 functie:
 naam en plaats school:
 Ondergetekende:
 naam:
 ouder/verzorger:
 plaats:
 datum:

Handtekening:

documentnaam	Beleidsplan 'Medische handelingen'	datum akkoord GMR	11-5-2016
domein	Personeel	datum	23-5-2016
status	Definitief	pagina	7 van 9

Bijlage 4
Verklaring: Bekwaam uitvoeren van medische handelingen (BIG)

Ondergetekende, bevoegd tot het uitvoeren van de hieronder beschreven handeling

.....

verklaart dat,

naam werknemer:

functie:

werkzaam aan/bij:

na instructie door ondergetekende, in staat is bovengenoemde handeling bekwaam uit te voeren.

De handeling moet worden uitgevoerd ten behoeve van:

naam leerling:

geboortedatum:

Het uitvoeren van bovengenoemde handeling is voor de leerling noodzakelijk wegens:

.....

De hierboven beschreven handeling mag alleen worden uitgevoerd op de tijdstippen waarop de leerling op school aanwezig is.

De hierboven beschreven handeling moet worden uitgevoerd gedurende de periode:

.....

Ondergetekende:

naam:

functie:

werkzaam aan/bij:

plaats:

datum:

Handtekening:

documentnaam	Beleidsplan 'Medische handelingen'	datum akkoord GMR	11-5-2016
domein	Personeel	datum	23-5-2016
status	Definitief	pagina	8 van 9

Bijlage 5**Handelen bij calamiteiten**

Richtlijnen

Indien zich calamiteiten voordoen ten gevolge van het toedienen van medicijnen of het uitvoeren van een medische (BIG) handeling bij een kind, volgen hieronder richtlijnen;

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen.
- Waarschuw een volwassene voor bijstand (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen, waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen).
- Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of 'medische' handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).
- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt. Of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:

1. Naam van het kind.
2. Geboortedatum.
3. Adres.
4. Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen persoon.
5. Naam + telefoonnummer van huisarts c.q specialist.
6. Ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn.

- Bel ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):

1. Leg kort en duidelijk uit wat er gebeurd is.
2. Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd.
3. In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.

documentnaam	Beleidsplan 'Medische handelingen'	datum akkoord GMR	11-5-2016
domein	Personeel	datum	23-5-2016
status	Definitief	pagina	9 van 9